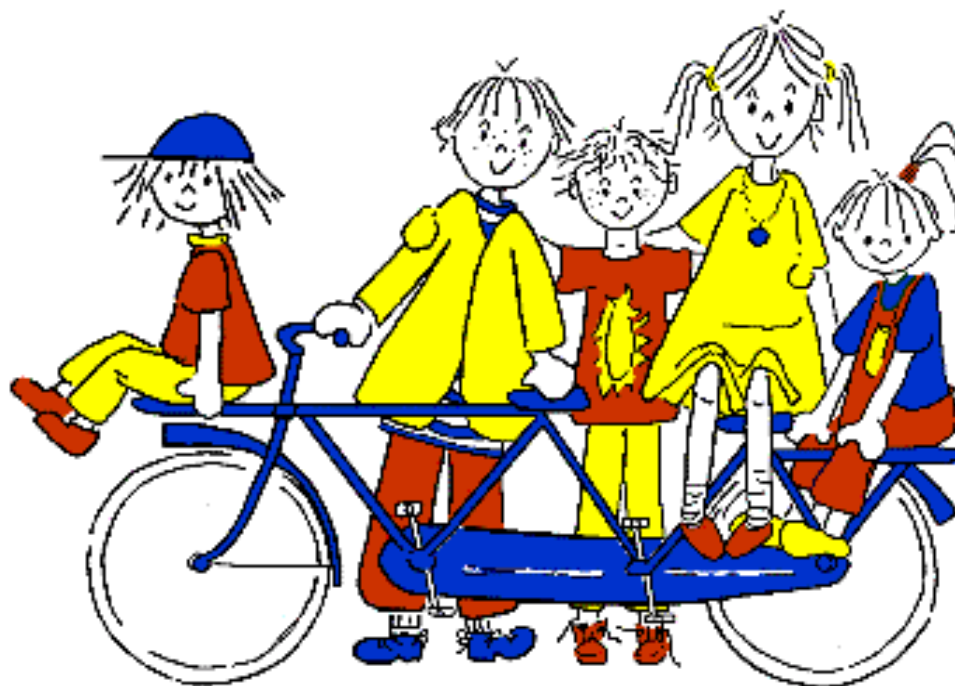

Daltonbeleidsplan

Openbare daltonschool "De Tandem"
Postbus 122
3330 AC Zwijndrecht

hoofdlocatie:
Van Karnebeekpad 6 tel: 078 6121760
dislocatie:
Hoendersekade 1 tel: 078 6123033
brinnummer:
130J

directie:
Ria Swank, directeur
Jenny Dingemans, adjunct-directeur

1. Inleiding

In dit boekje staat beschreven hoe het onderwijsteam van openbare basisschool De Tandem het daltononderwijs invulling geeft.

Dalton is een visie (zie *Jaarplan hfdst 2 2.1 blz 4*) op onderwijs en heeft geen vast systeem. De invulling wordt door de school zelf gemaakt.

Door met elkaar in gesprek te blijven over ons daltononderwijs blijft het zich ontwikkelen.

Dit handboek is geschreven om de lijnen zoals ze nu zijn vast te leggen, zodat iedere leerkracht, ervaren of beginnend, de afspraken en organisatievormen terug kan vinden.

Dalton kenmerkt zich door flexibiliteit. In dit daltonbeleidsplan worden de hoofdlijnen aangegeven. De leerkracht heeft, afhankelijk van de groep, persoonlijke onderwijsstijl en faciliteiten, de ruimte om binnen deze hoofdlijnen een eigen kleur te geven aan het daltononderwijs. Dit zorgt voor veel betrokkenheid en discussie. Dit zijn twee belangrijke voorwaarden om het proces van continue ontwikkeling te laten plaatsvinden.

Wij vinden het belangrijk dat er voor kinderen een duidelijke lijn is van groep 1 t/m 8. Om die lijn te waarborgen, is het van belang dat iedereen terug kan vinden welke afspraken er zijn gemaakt. Dit document wordt jaarlijks aangepast door toevoeging van de veranderingen.

Op de centrale teamvergadering is 'dalton' een vast agendapunt. Dan worden bestaande afspraken geëvalueerd en nieuwe ideeën en ontwikkelingen besproken.

2. Voor wie is dit document geschreven

Sinds 2001 is De Tandem een gecertificeerde daltonschool.

Maar zodra je dat felbegeerde certificaat in handen hebt, wil dat nog niet zeggen dat je als school verder klaar bent.

Dat is slechts het begin en het is de bedoeling dat het daltononderwijs binnen de school zich verder ontwikkelt.

Deze groei in denken heeft tot gevolg dat je handswijze binnen de klas verandert en dat deze groei doorgezet wordt in een lijn waarop je als school trots kunt zijn.

De doelgroepen voor dit daltonboekwerk zijn:

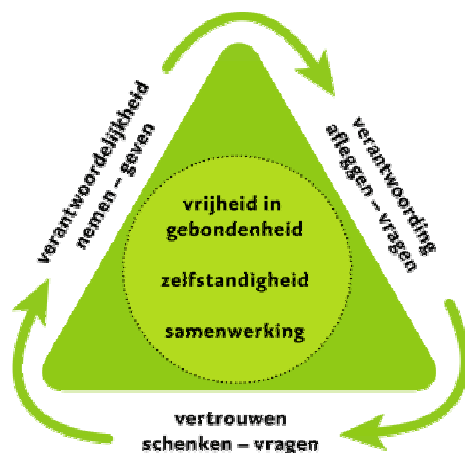
- De leerkrachten en invalleerkrachten
- Ouders die overwegen hun kind aan te melden
- De onderwijsinspectie
- Visiteurs van de Nederlandse Dalton Vereniging
- Bestuurscommissie Openbaar Basisonderwijs Zwijndrecht
- Andere daltonbasisscholen die inspiratie nodig hebben voor groei; wij hebben ook kunnen leren van andere scholen en andere daltonwerkboeken.

3. Principes van het daltononderwijs

In 1905 begon Helen Parkhurst in Amerika te experimenteren met een nieuwe vorm van onderwijs. In 1922 legde ze haar ideeën vast. Maar daarmee was de ontwikkeling van het daltononderwijs niet voorbij.

Kenmerkend voor het daltononderwijs is dat het zich steeds aanpast aan de veranderende eisen en verwachtingen van de samenleving. De principes Vrijheid/Verantwoordelijkheid, Zelfstandigheid en Samenwerking blijven gehandhaafd, maar hebben door de jaren heen andere accenten gekregen.

daltononderwijs is dan ook op iedere school anders ingevuld. Hieronder staan de drie belangrijkste principes. Deze ziet men terug op iedere daltonschool.

Vrijheid / Verantwoordelijkheid

Vrijheid is noodzakelijk om eigen keuzes te maken, eigen wegen te vinden. Meer vrijheid betekent niet dat alles zomaar kan en mag.

Helen Parkhurst: ' De ideale vrijheid is geen vrijblijvendheid en nog minder ongedisciplineerdheid. Het kind dat maar doet waar het zin in heeft, is niet vrij. Integendeel, het wordt een slaaf van slechte gewoontes, egoïstisch en ongeschikt voor een leven met anderen'.

Vrijheid betekent in het daltononderwijs: kunnen omgaan met verantwoordelijkheid. Uitgangspunt is het vertrouwen in de eigen kracht van ieder kind. Leerkracht en leerling maken samen afspraken over de leerstof. De leerkracht bepaalt welke leerstof de leerling nodig heeft. De leerling schat zelf in wat het nodig heeft om een taak te kunnen doen en hoeveel tijd hij eraan wil besteden. Achteraf legt de leerling verantwoording af aan de leerkracht.

De leerlingen leren stap voor stap vrijheid hanteren. In de groepen 1/ 2 gaat het om kleine, overzichtelijke taken die zelfstandig uitgevoerd worden. Naarmate kinderen zich verder ontwikkelen, worden taken omvangrijker en complexer.

Evenals op andere basisscholen wordt de inhoud van de leerstof grotendeels bepaald door de vastgestelde kerndoelen van de overheid.

In de praktijk:

1. Leerlingen bepalen zelf de volgorde bij het werken aan de taak.
2. Leerlingen houden zelf: werk/materiaal/taakkaart bij.
3. Leerlingen kunnen regelmatig kiezen met wie ze werken en op welke plek er gewerkt wordt.
4. Leerlingen hebben medeverantwoordelijkheid voor hun werk, het materiaal en de sfeer in de groep.

Zelfstandigheid

Het daltononderwijs wil kinderen vormen tot volwassenen die zelfstandig denken en handelen. Daarvoor is nodig dat kinderen al vroeg leren hoe informatie vergaard moet worden, hoe zaken op waarde geschat worden en hoe je keuzes maakt. Daarin zal ieder mens verschillen en daarom kiest het daltononderwijs voor een meer individuele benadering.

Ieder kind heeft recht op optimale kansen zichzelf te ontwikkelen. Daarom wordt op daltonscholen veel zelfstandig gewerkt. De rol van de leerkracht is om de leerling te begeleiden en te coachen bij het zelfstandig werken. Het initiatief blijft zoveel mogelijk bij de leerling.

In de praktijk:

1. Leerlingen hebben hun taak af op het afgesproken tijdstip.
2. Leerlingen pakken wat ze nodig hebben en ruimen zelf op.
3. Leerlingen bepalen zelf of zij medeleerlingen, naslagwerk, ander materiaal of de leerkracht raadplegen.
4. Leerlingen leren een planning te maken voor hun werk.

Zelfstandigheid kan slechts succesvol groeien als de kinderen voldoende vrijheid en verantwoordelijkheid krijgen.

Samenwerken

Om later als volwassene te kunnen deelnemen aan de samenleving moet men leren om samen te werken. Ook met mensen die men niet zelf kiest. Daarom wordt op daltonscholen veel aandacht besteed aan het spelen en werken in groepjes. Meestal gaat het om leerlingen uit dezelfde groep die samen een opdracht uitvoeren, maar het gebeurt ook dat leerlingen van verschillende leeftijden samenwerken.

Al doende leren ze luisteren naar elkaar en respect te hebben voor elkaar. Ieder mens is immers verantwoordelijk voor zichzelf en voor zijn omgeving.

In de praktijk:

1. Leerlingen helpen elkaar en er is veel onderlinge communicatie.
2. Leerlingen organiseren en regelen veel met elkaar.
3. Leerlingen maken onderling afspraken over het werk.
4. Leerlingen leren samenwerken met elkaar. (ook als het niet je vriend is moet je kunnen werken met elkaar.)

De grens van de individuele vrijheid wordt altijd gevormd door de vrijheid van een ander. Daarom is het kunnen samenwerken een belangrijke vaardigheid voor het goed kunnen functioneren als mens.

4. Voorwaarden zelfstandig werken

De leerlingen:

- kennen de groepsafspraken.
- kunnen elkaar helpen zonder voor te zeggen (tutor leren).
- weten wat zelfstandig werken is.
- weten waar ze de materialen kunnen vinden.
- kunnen zelfstandig problemen oplossen.
- kunnen zelf hun werk plannen met behulp van: taakbord/weektaak.
- kunnen goed met het materiaal omgaan.
- kennen het symbool van uitgestelde aandacht en zijn in staat te werken volgens het principe van uitgestelde aandacht.
- weten wat ze kunnen doen als de dag- of weektaak af is.
- kunnen het gemaakte werk zonodig zelf nakijken.
- verbeteren zelfstandig de gemaakte fouten.
- zijn in staat te verwoorden wat hun problemen zijn.
- kunnen samenwerken.

Deze vaardigheden worden stap voor stap in de groepen aangeleerd.

De leerkracht kan:

- lessituaties voorbereiden waarin zelfstandig werken van kinderen het uitgangspunt is.
- het klaslokaal zodanig inrichten dat de mogelijkheid tot zelfstandig werken daardoor gestimuleerd wordt.
- aan de hand van de doorgaande lijn in de school de leerlingen begeleiden in het behalen van de streefdoelen van zelfstandig werken.
- gesprekken leiden waarin het belang van zelfstandig werken verhelderd en geëvalueerd wordt.
- hulpmiddelen hanteren die het zelfstandig werken bevorderen: symbolen voor dagritme, taakbord, symbool voor uitgestelde aandacht, (week)taakkaart, dienstenbord, naamkaartjes en boog, werken met groepsleiders, werken met maatjes en samenwerkbord, voorzitters van de kring.
- kinderen gelegenheid geven om geleid of spontaan met elkaar samen te werken.
- kinderen het verschil leren tussen samen werken en samenwerken.
- duidelijke en gedifferentieerde taakinstructie geven.
- kinderen leren omgaan met uitgestelde aandacht en gebruikt daarbij het afgesproken symbool.
- kinderen stimuleren zelf oplossingen te bedenken voor een werkprobleem.
- kinderen leren om te gaan met vrijheid van keuzes.
- vertrouwen geven in eigen kunnen.

Het materiaal is:

- overzichtelijk opgesteld.
- goed bereikbaar voor de leerlingen.
- geschikt voor zelfstandig werken.
- in voldoende mate aanwezig.

De inrichting van de klas moet zo zijn, dat de kinderen alle materialen die zij nodig hebben (een nieuw schrift, vel papier, boeken, kleurpotloden, lijm, scharen, enz.), **zelfstandig kunnen pakken**, eventueel kunnen **schoonmaken** en weer **opruimen**.

Vooraf in de groepen 1 en 2 wordt hieraan veel aandacht geschonken. Hier opgedane vaardigheden kunnen uitgebouwd worden in de hogere groepen.

Kinderen moeten leren om zelf te bepalen wat nodig is en dat zelf te verzamelen.

Verder is belangrijk:

- dat spullen schoon achtergelaten moeten worden voor de volgende gebruiker.
- dat overleg soms nodig kan zijn voor het gebruik van spullen.
- dat je niet zomaar alles op kunt maken.
- dat je ook alert kunt zijn en tijdig kunt waarschuwen als iets bijna op is.

De afspraken:

- zijn voor iedereen duidelijk.
- worden door de leerlingen als vanzelfsprekend beschouwd.
- geven de leerlingen voldoende ruimte voor eigen initiatieven.
- geven de leerlingen voldoende ruimte om probleemoplossend bezig te zijn.
- zijn zo gemaakt dat de leerlingen elkaars gedrag positief kunnen corrigeren
- stimuleren tot zelfverantwoordelijk gedrag.

De basis van al ons handelen moet gericht zijn op het creëren van een pedagogisch klimaat waarin de sociale en emotionele veiligheid voor het kind gewaarborgd worden. In de dagelijkse activiteiten loopt het ontwikkelen van waardenbesef en oordeelsvermogen als een rode draad door het proces heen. Leerlingen moeten elkaar respecteren en juist

waardering leren opbrengen voor alle verschillen onderling. **Het mentaal veilig voelen van de leerlingen is ons uitgangspunt.**

5. Dalton op De Tandem

Waar staan wij nu?

Op de ontwikkelingslijnen die aangegeven staan in de ontwikkelingsdriehoek heeft De Tandem de volgende plaats ingenomen:

Verantwoordelijkheid

Op de lijn van verantwoordelijkheid bevindt onze school zich aan het einde van het blok gedeelde sturing. In de taak staat een breed scala van mogelijkheden waaraan gewerkt kan worden. Er zijn verplichte onderdelen en keuzewerk. De leerling heeft de mogelijkheid om te bepalen waaraan, hoe en met wie er gewerkt wordt. De leerkracht is vaak begeleider. De school neemt niet de stap naar volledig leerlinggestuurd onderwijs, maar zal de gedeelde sturing in meer onderwijssituaties aan bod laten komen.

Zelfstandigheid

Op deze lijn heeft onze school een plaats tussen het blok zelfstandig leren en zelfverantwoordelijk leren. Dit betekent dat de leerling op onze school zelfverantwoordelijkheid draagt voor de manier waarop hij kennis verwerft, zijn taken indeelt en hoe hij omgaat met de spanningsboog. De taken zelf liggen nog vast. De school oriënteert zich of men de stap gaat nemen naar zelfverantwoordelijk leren of men zich meer gaat verdiepen in het blok zelfstandig leren.

Samenwerking:

Op deze lijn heeft onze school een plaats aan het begin van het blok coöperatief leren. Er is een start gemaakt met het creëren van open leersituaties waarin leerlingen van en met elkaar leren en/of een bijdrage leveren aan elkaars leerproces. Deze fase wordt goed geïllustreerd met de werkvorm 'expertgroepen'. Binnen dit blok zal verdieping plaatsvinden, zodat het werken met de verschillende werkvormen een automatisme wordt.

6. Dalton in de praktijk

Het belangrijkste middel om het daltononderwijs in praktijk te brengen is het takensysteem. Binnen het takensysteem hebben de leerlingen zelf keuzemogelijkheden ten aanzien van bijvoorbeeld de volgorde van de verwerking van de taken, de dag waarop een taak wordt gemaakt, de plaats van werken en het al of niet samenwerken met andere leerlingen.

De leerkrachten begeleiden de kinderen daarbij in hun ontwikkeling.

6.1. De weektaak

De leerlingen werken met een weektaak.

De weektaak is een hulpmiddel om het zelfstandig werken van leerlingen te ontwikkelen. De weektaak is een duidelijk overzicht, waarop staat wat de leerlingen in die week moeten maken. Door de kinderen een weektaak aan te bieden wordt de zelfstandigheid vergroot. Leerlingen mogen immers zelf de taken inplannen en zelf bepalen in welke volgorde de taken gemaakt worden.

Naast het bevorderen van zelfstandigheid geeft het werken met een weektaak de mogelijkheid om onderwijs op maat te geven. De weektaak kan voor individuele kinderen aangepast worden en tijdens het zelfstandig werken heeft de leerkracht de mogelijkheid om extra instructie te geven voor leerlingen die dit nodig hebben.

Gemaakte afspraken:

- De layout van de weektaak (zie bijlage 1)
 - groep 1 t/m 8:
 - De 'kop' van de weektaak is in alle groepen gelijk.
 - De groep wordt vermeld.
 - De naam van de leerling wordt vermeld.
 - De datum wordt aangegeven.
 - groep 3 t/m 8:
 - De naam van het maatje wordt vermeld.
 - Onder de kop en de namen staat de Regel van de Maand.
 - Er staat een vakje op voor de beoordeling van de werkverzorging.
 - Het werk is ingedeeld in vier kolommen: 1. af(3 t/m 5), tijd/planning (5 t/m 8)
 - 2. vak
 - 3. leerstof
 - 4. opmerkingen (leerkracht beslist wel wat hier in komt)
- In de groepen waar gewerkt wordt met een dagtaak wordt een kolom 'weekwerk'

vermeld op de taakbrief.

- Onderaan de taak is een ruimte voor evaluatie of opmerkingen door de leerling.
- De weektaak start op donderdag en eindigt op woensdag.
- Het zelfstandig werk in de weektaak is zodanig samengesteld dat de leerlingen de opdrachten zoveel mogelijk zelf na kunnen kijken.
- Dagelijks wordt het gemaakte werk ingeleverd en de leerkracht parafeert de gemaakte taken als deze goed gemaakt zijn.
- De weektaak wordt, na afronding, meegegeven naar huis.

Groep 1/ 2

De weektaak van groep 1 bestaat uit drie taken, van groep 1+ uit vier taken en de weektaak van groep 2 bestaat uit vijf taken.

Gemaakte afspraken:

- Op de weektaak wordt het thema vermeld waaraan gewerkt wordt.
- De ene week wordt een gedichtje op de weektaak geplaatst en de andere week een tekening.
- Werkbladen die vermeld staan in de weektaak moeten zodanig gekozen worden dat leerlingen er enige tijd mee bezig kunnen zijn.
- De leerkracht administreert dagelijks in de klassenmap welke taken er door de kinderen verricht zijn.
- De technieken die aan bod komen worden geregistreerd in een map door degene die op dat moment verantwoordelijk is voor het maken van de taken.
- In groep 1 wordt bij instromers bekeken of deze een taak aankunnen en een werkblad kunnen maken.
- De groepen 1 en 1+ krijgen de ene week een werkblad en de andere week werken ze aan de puzzellijst.
- Spelletjeslijst en het werkblad zijn vaste onderdelen. Vanaf januari staat in groep 2 de ene week de spelletjeslijst op de weektaak en de andere week de rekenpuzzels.

Groep 3 t/m 8

In de groepen 3 t/m 8 wordt gewerkt met een geïntegreerde weektaak. Dat wil zeggen dat alle activiteiten van de gehele week (instructielessen, de verwerking van de instructie en opdrachten voor zelfstandig werken) vermeld staan op de weektaak. In de groepen 3 en 4 wordt deze weektaak opgesplitst in dagtaken. Dit geeft de kinderen meer overzicht.

Groep 5 start met een dagtaak en werkt aan het einde van het schooljaar met een weektaak. De groepen 6 t/m 8 werken met een weektaak. Alleen als een leerling niet kan werken met een weektaak, wordt voor de betreffende leerling een dagtaak gemaakt. In de klas wordt het overzicht van de instructielessen wekelijks opgehangen op A3-formaat. In de weektaak van de leerlingen staan de lessen die zelfstandig gemaakt kunnen worden (eventueel voorafgaand aan een instructieles).

Een complete weektaak bevindt zich ook in de klassenmap.

Onderdelen in de weektaak zijn:

- Taal/ lezen
- Woordenschat

- Rekenen
- Schrijven
- Expressie
- Aardrijkskunde
- Natuuronderwijs
- Geschiedenis
- Engels
- Computer
 - Minimaal 1x per maand wordt er een internetopdracht in de weektaak gezet.
 - Er wordt regelmatig een opdracht gegeven om het lezen van de weblogs te stimuleren (ook samenwerkingsopdracht met groep 1 t/m 3)
- Techniek
- Keuzewerk
- Extra werk
- Coöperatief leren

Het maken van een klassenoverzicht in de klassenmap van de gemaakte taken is facultatief.

Samenwerken tussen leerlingen is mogelijk op bijna alle vakgebieden. Dit wordt ook gestimuleerd. In de weektaak wordt aandacht besteed aan opdrachten waarbij leerlingen samen moeten werken.

Als er een toets op de weektaak staat, wordt erbij vermeld wanneer deze toets plaatsvindt.

Op de weektaak worden geen beoordelingen van het gemaakte werk gegeven. Er kunnen wel opmerkingen geplaatst worden over de manier waarop het kind gewerkt heeft aan de taak.

Dagkleuren van de weektaak

De dagkleuren worden gebruikt als **communicatiemiddel**. Omdat iedere dag in de week een eigen kleur heeft, kan die kleurcode op verschillende manieren worden toegepast in de organisatie van de groep.

De dagkleuren zijn in alle groepen hetzelfde. Deze kleuren structureren de week voor de kinderen, wat hen helpt om een planning te kunnen (leren) maken.

In iedere groep van de school wordt op een duidelijk herkenbare manier aangegeven wat de dagkleuren zijn.

De dagkleuren worden dus vooral gebruikt bij het **administreren** van verschillende zaken.

De dagkleuren zijn:

Maandag = rood

Dinsdag = blauw

Woensdag = groen

Donderdag = geel

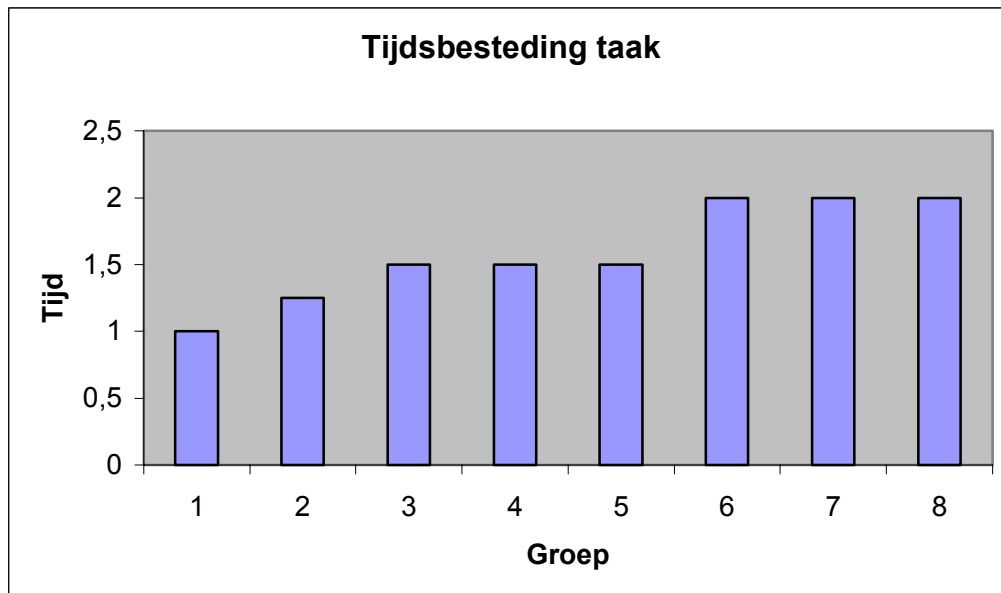
Vrijdag = oranje

Deze kleuren worden gebruikt om aan te geven als een taak klaar is, maar ook op welke dag de taak gepland is.

Op het dagritmebord staat de kleur van de dag aangegeven. In de groepen 1/ 2 wordt dit ook duidelijk gemaakt d.m.v. een gekleurde bal.

Tijdsbesteding opdrachten zelfstandig werken in de weektaak

De tijd die wekelijks per groep (minstens) besteed wordt aan zelfstandig werken wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Afspraken als de weektaak niet af is:

- De taken worden thuis afgemaakt. (Het gevaar hiervan is dat kinderen die liever thuis werken dan op school, niet gestimuleerd worden om de weektaak op tijd af te hebben.)
- De taken worden na schooltijd afgemaakt.
- De weektaak van leerlingen die traag zijn wordt aangepast naar tempo maar niet naar inhoud.
- Leerling krijgt extra begeleiding om de weektaak af te krijgen.
- Leerlingen gaan werken met een dagtaak en krijgen begeleiding om de dagtaak op tijd af te hebben. (N.B.: Dit wordt vermeld in de zorgmap, zodat er in het volgende leerjaar weer gestart wordt met een dagtaak. Deze wordt, indien mogelijk, uitgebreid naar meerdere dagen en evt. weer een weektaak.)

Organisatie

Op donderdag wordt gestart met de nieuwe weektaak. Hierbij wordt een korte instructie gegeven. De kinderen krijgen daardoor een beeld van:

- De hoeveelheid werk
- De samenstelling van een taak
- De soorten opdrachten
- De verschillende vakgebieden
- Samenwerkingsopdrachten

In de groepen 5 t/m 8 plannen de leerlingen de taken die ze per dag gaan maken. In de kolom 'plannen' wordt de dagkleur aangegeven.

Als de kinderen een taak af hebben, kleuren ze het betreffende hokje in met de dagkleur van de dag waarop zij de taak hebben voltooid.

In de weektaak bieden we de kinderen een zo ruim mogelijke variatie aan in de vakgebieden, waarbinnen ieder kind op eigen niveau, in eigen tempo en volgens een zelf bepaalde volgorde het werk binnen een van tevoren afgesproken tijd maakt.

Niveaus in de weektaak

In de groepen 3 t/m 8 wordt in de weektaak gewerkt met een niveau-indeling (spelling, rekenen, woordenschat). Deze indeling wordt bepaald vanuit de 1-zorgroute (groepsplan met niveau-indeling → evaluatie groepsplan → groepsoverzicht → nieuw groepsplan met (nieuwe) niveau-indeling).

Er wordt gewerkt met drie niveaus:

- maangroep
In deze groep zitten de kinderen die de basisstof maken, eventueel voorafgaand met een korte instructie.
- stergroep
In deze groep zitten de kinderen die de (eventueel aangepaste) basisstof maken, maar een verlengde instructie krijgen.
- zongroep
In deze groep zitten de kinderen die de basisstof (gedeeltelijk) beheersen en andere leerstof krijgen.

6.2. Samen werken/leren en samenwerken/samenleren

Wij vinden het van grote pedagogische waarde dat kinderen sociale vaardigheden opdoen. Samen werken, samen leren, samen spelen.

Hierdoor leren kinderen dat er verschillen zijn onderling, zowel in persoonlijkheid als in werkstijl en leren hiermee omgaan. Ook leren ze kwaliteiten van elkaar zien, ook van leerlingen waar ze in eerste instantie niet zelf voor zouden kiezen.

Samenwerkingsopdrachten vragen meestal wel om een **procesevaluatie**.

Dit kan zowel een **groepsevaluatie** zijn, maar het kan ook een **individuele evaluatie** zijn.

In elke groep hangen vier platen met de basisregels voor samenwerking:

- Zachtjes overleggen,
- Naar elkaar luisteren
- Elkaar aankijken
- Niet door elkaar praten

Maatjes

In elke groep hangt een magneetbord met daarop de pasfoto's van de kinderen. Dit magneetbord wordt gebruikt om aan te geven met welke maatjes er gewerkt wordt.

In de groepen 1/ 2 wordt incidenteel gewerkt met maatjes en vaak in combinatie met coöperatief leren.

In de groepen 3 t/m 8 wordt structureel gewerkt met maatjes. Elke donderdag worden er andere maatjes gemaakt. De maatjes zitten bij elkaar in de groep. Dit kan tegenover elkaar zijn (oogmaatjes) of naast elkaar zijn (schoudermaatjes). In principe krijgt een kind elke week een ander maatje en wisselt dan, zonodig, van plaats in het lokaal. De leerkracht of de leerling kan de maatjes kiezen. De nieuwe klassenindeling met de nieuwe maatjes komt op het magnetisch bord te hangen.

De leerling vraagt in eerste instantie hulp aan zijn maatje. Mocht het maatje deze hulp niet kunnen bieden, dan wordt de vraag gesteld aan een andere leerling in de eigen groep. Mocht dit ook niet tot een oplossing komen, dan wordt verder gevraagd (eventueel met gebruik van het matrixbord).

Samenwerkend Leren of Coöperatief Leren

Minimaal 1x per week wordt een werkvorm van Samenwerkend Leren toegepast.

Basisvaardigheden Samenwerkend Leren:

In onderstaand schema staan de afspraken die gemaakt zijn over de basisvaardigheden bij het Samenwerkend Leren (zie ook 'Coöperatief leren in het basisonderwijs' (blz. 98). Het schema geeft aan wanneer deze basisvaardigheden aangeleerd cq. herhaald worden.

ONDERBOUW 1/ 2	MIDDENBOUW 3 t/m 5	BOVENBOUW 6 t/m 8
<ol style="list-style-type: none"> 1. Elkaar aankijken 2. Naar elkaar luisteren 3. Elkaar helpen 4. Materiaal met elkaar delen 5. Zachtjes praten 	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Elkaar aankijken</i> 2. <i>Naar elkaar luisteren</i> 3. <i>Elkaar helpen</i> 4. <i>Materiaal met elkaar delen</i> 5. <i>Zachtjes praten</i> 6. <i>Elkaar aanmoedigen</i> 7. <i>Anderen niet storen</i> 8. <i>Elkaar uit laten praten</i> 9. <i>Elkaar de gelegenheid geven mee te doen</i> 10. <i>Meewerken aan de groepsopdracht</i> 11. <i>Taakgericht blijven, aan de taak werken tot die af is.</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Elkaar aankijken</i> 2. <i>Naar elkaar luisteren</i> 3. <i>Elkaar helpen</i> 4. <i>Materiaal met elkaar delen</i> 5. <i>Zachtjes praten</i> 6. <i>Elkaar aanmoedigen</i> 7. <i>Anderen niet storen</i> 8. <i>Elkaar uit laten praten</i> 9. <i>Elkaar de gelegenheid geven mee te doen</i> 10. <i>Meewerken aan groepsopdracht</i> 11. <i>Taakgericht blijven, aan de taak blijven tot die af is.</i> 12. <i>Anderen complimenten geven</i> 13. <i>Op elkaar wachten</i> 14. <i>Een inbreng durven hebben</i> 15. <i>Bij je groep blijven</i> 16. <i>Elkaars naam gebruiken</i> 17. <i>Duidelijk praten</i>

Pictogrammen:

Bij het Samenwerkend Leren wordt gebruik gemaakt van de pictogrammen.

Overzicht van de pictogrammen:

Groep 1 t/m 8:

	Groep 1/ 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8
Stiltekapitein	(X)	X	X	X	X	X	X
Schrijver		X	X	X	X		
Notulant						X	X
Tijdbewaker		X	X	X	X	X	X
Materiaalbaas	X	X	X	X	X	X	X
Voorzitter		X	X	X	X	X	X
Aanmoediger		X	X	X	X	X	X

Voor de taken van voorzitter en tijdbewaker is er een opbouw van groep 3 t/m groep 8. Deze opbouw staat op de achterkant van de kaartjes met de pictogrammen vermeld.

In iedere groep zijn twee gekopieerde mappen aanwezig met verschillende werkvormen die gebruikt kunnen worden bij coöperatief leren.

In de weektaak is een apart onderdeel 'Coöperatief Leren' opgenomen.

Samenwerking

Dit is een van de pijlers van het daltononderwijs.

Binnen de groep zijn er vele mogelijkheden voor samenwerking.

In de diverse methodes die we gebruiken staan vaak suggesties voor samenwerkingsopdrachten die gebruikt kunnen worden bij de instructie.

Binnen het bewegingsonderwijs zijn veel werkvormen waarbij samenwerking onontkoombaar is; sport en spel is uitermate geschikt voor samenwerking.

Creativiteit in alle vormen leent zich ook prima voor samenwerking. Denk aan drama, poppenspel, groepswerkstukken.

Er wordt ook aandacht besteed aan samenwerkingsopdrachten die groepsoverstijgend zijn. Deze opdrachten worden in elke locatievergaderingen besproken.

Mogelijke activiteiten zijn:

- raamversieringen
- weblog lezen/maken
- voorlezen door bovenbouwleerling aan onderbouwleerling(en)
- opruimen schoolomgeving
- knutselen (activiteitenmiddag)
- sportdag, knikkerdag, sponsorloop
- bouwen met verschillende materialen
- viering gezamenlijke verjaardag leerkrachten

Tutor

Twee keer per week, gedurende 20 minuten, vindt er een tutoractiviteit plaats. Een oudere leerling wordt gedurende een aantal weken de tutor van een jongere leerling. Voorafgaand aan een tutorperiode krijgt de tutor instructie van de groepsleerkracht van de leerling die hulp nodig heeft. De tutor weet dan welke hulp geboden moet worden en op welke manier dit het beste kan.

Aan het einde van de activiteit schrijft de tutor op een overzichtsblad kort op hoe het gegaan is.

De activiteit wordt begeleid door een leerkracht. Deze houdt de bijzonderheden bij in de tutormap en voert eventueel overleg met de betreffende groepsleerkracht.

6.3. Overige daltonkenmerken (in alfabetische volgorde)

Adoptieplek

In de groepen 3 t/m 8 'adoptereren' de leerlingen een plek/gebied waar ze verantwoordelijk voor zijn. Elke leerkracht bepaalt zelf de manier van organiseren (opnemen in weektaak, bord met adoptieplekken, een vast moment in de week, e.d.). In de groepen 3 t/m 8 wordt er ook gewerkt met adoptieplekken. Alle leerlingen kiezen een plek in de klas om te verzorgen. De leerlingen zorgen ervoor dat deze plek netjes gehouden wordt. Ze mogen andere leerlingen ook aanspreken op het gebruik van de plek. De leerkracht zorgt ervoor dat de leerlingen tijd krijgen om de adoptieplek te verzorgen.

Beoordelingen

In de groepen 3 t/m 8 kunnen de leerlingen hun werk beoordelen d.m.v. het inkleuren van een smile of door opmerkingen in een kader onderaan de weektaak. Dit onderdeel moet binnen de school nog op elkaar afgestemd worden.

Coachingsgesprekken

In de groepen 6 t/m 8 worden coachingsgesprekken gehouden. De leerkracht houdt met elk kind (frequentie???) een gesprek over de manier waarop hij aan het werk is en met name tijdens het zelfstandig werken. De afspraken worden vermeld op een coachingsformulier en in een volgend gesprek worden deze afspraken geëvalueerd en er worden eventueel nieuwe afspraken gemaakt. Ook de leerling zelf kan met hulpvragen komen in het gesprek.

Dagritmebord

Groep 1/ 2:

Door de opeenvolging van de activiteiten te visualiseren raken de kinderen vertrouwd met een dagindeling en de verschillende onderdelen waaruit een dag is opgebouwd. Het geheel geeft, vooral de jongste kleuters, houvast en een gevoel van veiligheid en rust. Op het dagritmebord staan de dagen van de week vermeld in de kleur van de dag. Ook de aanduidingen vandaag, gisteren en morgen hebben een plaats op het dagritmebord. Met pictogrammen van de verschillende activiteiten wordt de dagindeling aangegeven.

Groep 3 t/m 8:

Op het dagritmebord hangt de planning van de lessen (instructielessen, gezamenlijke lessen) buiten het werken aan de weektaak; het bordje 'weektaak' wordt daarom ook niet meer opgehangen op het planbord.

Daltondobbelsteen

In de groepen 3 t/m 8 heeft elke leerling een daltondobbelsteen. De dobbelsteen wordt verstrekt in groep 3 en meegenomen naar het volgende leerjaar. Aan het einde van groep 8 wordt de dobbelsteen ingeleverd.

Deze wordt op de tafel van de leerling gelegd tijdens het zelfstandig werken.

De zijden van de dobbelsteen hebben de volgende betekenis:

- groen : er kan iets aan me gevraagd worden.
- rood : er kan niets aan me gevraagd worden
= vrije keuze
= verplicht gesteld door de leerkracht
= verplicht voor alle leerlingen i.v.m. stiltetijd
- ? : ik heb een vraag
- lege plek : sticker met naam of leerlingnummer

Daltononderwijs, wat houdt dat in?

Regelmatig zijn er gesprekken in de groep over de verschillen tussen een daltonschool en een 'gewone' school. Hierbij wordt inhoud gegeven aan de begrippen Zelfstandigheid, Verantwoordelijkheid en Samenwerking. Er kan gebruikgemaakt worden van de daltonquiz (zie LAM-papier, Dalton).

Evaluatie

In alle groepen wordt het zelfstandig werken regelmatig (minimaal 1x in de week) geëvalueerd.

Dit gebeurt op verschillende manieren: individueel, klassikaal, aan het eind en/of tussentijds.

Hierbij worden procesvragen gesteld.

- Hoe heb je iets opgelost?
- Hoe had je iets op kunnen lossen?
- Tegen welke problemen ben je aangelopen?
- Heb je je planning afgekregen? Waarom wel/niet?
- Hoe verliep de samenwerking met je maatje?

Bovendien is ook op de weektaak ruimte voor een kleine evaluatie in de vorm van een speerpunt.

Kinderen moeten leren reflectief te zijn naar eigen en andermans handelen.

Kinderen leren dat het niet alleen gaat om het uiteindelijke product, maar vooral ook hoe (proces) en met wie het product tot stand is gekomen.

Het is ook belangrijk dat regelmatig de 'verantwoordelijkheid' geëvalueerd wordt; zowel de verantwoordelijkheid voor elkaar als voor het materiaal.

Extra werk

Op de weektaak is er ruimte voor 'Extra werk'. Voor de invullingen zijn er twee mogelijkheden:

1. De leerkracht omschrijft hier uitdagend werk dat de leerlingen kunnen maken als ze klaar zijn met de basistaken van de taak.
2. In het lege vakje bepaalt de leerling zelf welke taak hij gaat doen, na goedkeuring van de leerkracht.

Huishoudelijk takenbord:

In iedere groep heeft men een **huishoudelijk takenbord**. Hier worden de namen van de kinderen die klassendienst hebben opgehangen.

De taken die de klassendienst kan doen zijn:

Drinken uitdelen

Planten water geven

Aanrecht schoonhouden

Kwasten uitspoelen

Kasten netjes houden

(Hoeken controleren)

Gang controleren

Vloer vegen

Bord vegen

Ramen dichtdoen

Werk uitdelen

Andere taken die verdeeld kunnen worden zijn:

Voorzitter (voor de kringen)

Melkdienst

Oud-papierbak legen

In de groepen 1 / 2 hangen op het huishoudelijk takenbord foto's van de stoel van de juf, melk, vegen, gymbak en helpende handjes. Daaronder hangen twee naamkaartjes van de kinderen die de taak hebben. Een ieder geeft een eigen invulling van deze helpende handjes.

De gedachte achter dit huishoudelijk takenbord en de adoptieplek is: de leerlingen medeverantwoordelijk maken voor hun leef-, werk- en leeromgeving. Bovendien worden veel huishoudelijke taken door kinderen samen gedaan, waardoor er weer sprake zal zijn van werkoverleg.

Instructie

De leerlingen van de maangroep en de stergroep volgen de basisinstructie. Een leerling die op het groepsplan ingedeeld wordt als 'aparte leerling' kan de instructie ook in een andere jaargroep krijgen.

Instructietafel

In iedere groep is een instructietafel aanwezig. Deze plek is herkenbaar aan een geplastificeerde kaart met daarop het Tandemlogo en het woord instructietafel. Leerlingen van de stergroep krijgen de verlengde instructie aan deze instructietafel. Kinderen van de zongroep krijgen uitleg en/of instructie van hun werk ook aan deze instructietafel.

Keuzewerk

Keuzewerk is verplicht werk dat vermeld staat op de weektaak.

De activiteit die bij Keuzewerk hoort duurt maximaal 20 minuten.

Het keuzewerk ligt in de klas op een vaste plaats en bestaat uit 4 à 5 uitdagende werkjes. Deze worden regelmatig vervangen door andere.

De plaats waar het keuzewerk ligt in het lokaal is duidelijk aangegeven d.m.v. een geplastificeerd A4-blad met daarop het Tandemlogo en het woord "keuzewerk".

Voor werkbladen kan gebruikgemaakt worden van het Keuzewerkboekje dat als bronnenboek gebruikt wordt en niet meer voor elke leerling wordt gekopieerd. De overzichtslijst van het keuzewerk die in de LAM opgenomen is kan vrijblijvend ingevuld worden.

Keuzewerk is:

- Niet vrijblijvend, maar alle vakgebieden omvattend.
- Een vast onderdeel van de taak, met daarbij ook een richtlijn in tijd.
- Een onderdeel dat kinderen mogen kiezen passend bij hun belangstelling.
- Keuzewerk is meestal zelfcorrigerend.
- Keuzewerk biedt vaak de mogelijkheid samen te werken.

Keuzewerk kan ook anders dan anders zijn en aansluiten bij speciale interesses of vaardigheden.

Leerlingen helpen leerlingen

Op onze school vinden we het van groot belang dat leerlingen elkaar helpen. Dit bevordert de zelfstandigheid. Het is wel van belang dat de leerkracht de leerlingen vertelt hoe er hulp aan andere leerlingen gegeven kan worden (voorzeggen is geen goede hulp). Om leerlingen te leren hoe de hulp geboden kan worden kan de leerkracht gebruikmaken van de suggesties die in de LAM staan (leerlingen helpen elkaar en tutor, organisatie en leerling).

Nakijktafel en het nakijken

Wij hechten grote waarde aan het zelf corrigeren door de kinderen. Dit geldt zowel voor opdrachten binnen de taak als opdrachten daarbuiten.

Zelfcorrectie heeft een aantal voordelen:

- Het kind krijgt meteen feedback op zijn werk. Het hoeft niet te wachten tot hij het werk pas later terugkrijgt van de leerkracht.
- Het heeft een duidelijk leereffect, omdat het kind, als het een fout ontdekt, zich meteen zal afvragen hoe deze fout kon ontstaan.
- Het geeft de kinderen hierdoor beter inzicht in wat ze zelf kunnen en bij welke zaken ze hulp moeten vragen van de leerkracht.

Al vanaf groep 1 mogen de kinderen bepaalde opdrachten zelf corrigeren, als het materiaal zich daarvoor leent. Vanaf groep 4 begint de opbouw van het door de leerlingen zelf nakijken van schriftelijk werk. Met name rekenopdrachten lenen zich daar al snel voor. Naarmate de kinderen ouder worden is er steeds meer mogelijk. Het streven is om de kinderen, zoveel als mogelijk, zelf te laten corrigeren. De groepsleerkracht moet dat uiteraard voor de eigen groep steeds opnieuw inschatten.

Het nakijken van het zelfstandig werk van de weektaak gebeurt aan de Nakijktafel. Deze wordt duidelijk aangegeven d.m.v. een geplastificeerde kaart met daarop De Tandem en het woord 'nakijktafel/nakijkplek'.

Bij de nakijktafel liggen ook de nakijkregels waaraan de leerling zich moet houden.

Andere afspraken:

- Toetsen worden nagekeken door de leerkracht.
- Regelmatig neemt de leerkracht steekproeven of observeert de kinderen tijdens het nakijken.
- De leerkracht werkt 'op maat'. Dat wil zeggen dat er per leerling gekeken wordt of zelfstandig nagekeken kan worden en of de leerling over de benodigde vaardigheden beschikt. Een kind dat liever de antwoorden overschrijft of erg onzorgvuldig is, kan blijkbaar minder vrijheid aan en moet ondersteund en gecontroleerd worden.
- Er kunnen verschillende correctievormen worden gebruikt, zoals nakijken in tweetallen, nakijken door maatjes, nakijken samen met leerkracht, klassikale correctie en nabespreking. Of nakijken in tweetallen zonder nakijkboek, zodat er sprake is van vergelijken en uitleggen aan elkaar hoe men tot een oplossing is gekomen. (Een heel effectieve manier van samenwerkend leren)

Zelf nakijken vraagt een bepaalde houding van de kinderen.

De kinderen moeten zich realiseren dat je je werk nakijkt om er iets van te leren en niet om zoveel mogelijk krullen in je schrift te verzamelen.

Als leerkracht moeten we de kinderen deze houding aanleren. We moeten ze ook leren dat ze hulp of uitleg moeten vragen zodra ze merken dat er sprake is van te veel fouten.

Opzoekboekje

Elke leerling (vanaf groep 4) heeft een **eigen** mapje waar voor dat jaar relevante algoritmes, formules en stappenschema's in staan. De leerling kan dit eerst raadplegen i.p.v. naar de leerkracht te gaan. Dit ter bevordering van de zelfstandigheid en daarmee het zelfvertrouwen.

In het opzoekboekje zitten ook lege taal- en rekenbladen. Hierop kan de leerkracht de voor de betreffende leerling specifieke uitleg schrijven.

De opzoekboekjes blijven in de groep en worden jaarlijks weer gebruikt.

Takenbord

In de groepen 1/ 2 wordt gewerkt met een takenbord. Op het bord worden d.m.v. foto's de verschillende activiteiten aangegeven waaraan gewerkt kan worden tijdens een

werkuur. Bij de activiteit wordt ook aangegeven hoeveel kinderen er deel kunnen nemen aan deze activiteit. Elk kind heeft een naambordje waarmee hij/zij aan kan geven welke activiteit gekozen is.

Takenmatrix

In de groepen 6 t/m 8 wordt gewerkt met een takenmatrix. Hierop staan de taken van de weektaak die behoren bij het zelfstandig werken. De leerling kleurt in de matrix de taak die klaar is. Andere leerlingen kunnen dan zien aan wie hulp gevraagd kan worden als het maatje deze hulp niet kan geven.

De matrix kan op het bord getekend worden of op een A3-vel bij de nakijktafel gelegd worden.

Uitgestelde aandacht

In iedere groep wordt met uitgestelde aandacht gewerkt. Als er gewerkt wordt met uitgestelde aandacht wordt dit duidelijk aangegeven met een ketting (groepen 1/2) of met het Tandembordje (zijde waarop geen kinderen staan). De leerlingen kunnen tijdens het werken met uitgestelde aandacht elkaar altijd om hulp vragen. Voorwaarde is dat niemand er last van heeft.

Voorafgaand aan het werken met uitgestelde aandacht maakt de leerkracht een ronde door de groep, zodat alle kinderen aan hun taak kunnen beginnen. Een dergelijke ronde wordt ook gemaakt halverwege het werken met uitgestelde aandacht. De leerkracht kan dan de vragen van leerlingen beantwoorden die niet op een andere manier beantwoord konden worden

Tijdens het werken met uitgestelde aandacht heeft de leerkracht de mogelijkheid specifieke leerlingen te helpen.

Het is belangrijk dat de leerkracht zelf zich ook houdt aan de afspraken.

Vergaderkring

In de midden- en bovenbouw wordt er gewerkt met een vergaderkring.

Er wordt van tevoren een agenda gemaakt en tijdens de vergadering kan een leerling aantekeningen maken en na afloop daar een verslag over maken.

De taken van voorzitter en notulant gebeurt bij toerbeurt.

Werkplekken

De kinderen hebben een zekere vrijheid in het kiezen van een werkplek.

Doordat er met een taak wordt gewerkt, zijn kinderen in het klaslokaal vaak gelijktijdig bezig met verschillende opdrachten.

Op de ene plek werken kinderen samen, terwijl op een andere plek kinderen extra uitleg krijgen van de leerkracht en weer elders zijn kinderen bezig met een creatieve opdracht.

Verschillende plekken bieden mogelijkheden voor verschillende activiteiten.

In een daltonschool moeten kinderen worden gewerkt met een zeker werkgeruis. Maar het kind moet ook kunnen kiezen voor een rustige werkplek (groep 3 t/m 8). In de klas is een stilteplek aanwezig.

Op de gang mag er met een gangkaart gewerkt worden. Per kaart mogen 2 leerlingen tegelijkertijd op de gang werken. De regels en afspraken hiervoor staan op de kaart vermeld.

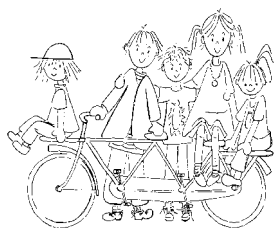
In de kleuterbouw is het werken in hoeken heel gewoon. In de groepen 3 t/m 8 werken de kinderen in het lokaal op verschillende werkplekken.

Maar waar je ook zit of welke afspraak ook geldt.....

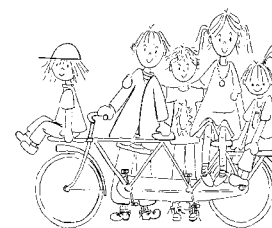
Duidelijk is dat je elkaar niet stoort.

Bijlage 1

OBS De Tandem
Daltononderwijs
weektaak
groep 6

naam: _____

maatje: _____

regel van de maand:

Je hoeft niet met iedereen vrienden te zijn, maar je kunt wel tegen iedereen vriendelijk zijn!!

datum: t/m 2007

werkverzorging:

Instructielessen

tijd	vak	inhoud	opmerking
Donderdag			
0.20	lezen	Leescircuit + tutor	
0.15	Sova	krantenkring	
0.30	Rekenen		
0.30	Taal/spelling		
0.30	A'kunde		
0.45	Engels		
2.30	Zelfstandig werk		
Vrijdag			
0.20	lezen	leescircuit	
0.30	Rekenen		
1.00	Taal		
1.30	Handvaardigheid		
0.30	Geschiedenis		
0.20	Tekenen		
1.00	Zelfstandig werk		
Maandag			
0.20	lezen	leescircuit	
0.20	Sova	weekendkring	
0.15	Rekenen		
0.20	Natuurkennis		
0.15	Gymnastiek		
2.30	Zelfstandig werk		
Dinsdag			
0.20	lezen	Leescircuit + tutor	
0.30	Begr. lezen		

0.30	Rekenen		
0.30	Taal	Week	
0.20	Muziek	zingen	
3.20	Zelfstandig werk		
<u>Woensdag</u>			
0.20	lezen	leescircuit	
0.45	HVO	Juf Truus	
0.20	taal		
0.15	Begr. lezen		
1.50	Zelfstandig werk		

Speerpunt van de week:

(Ruimte voor een plaatje)

Zelfstandig werk

tijd/ pl	nk/af	vak	inhoud	opmerking	+/-
		Rekenen			
30		Opdrachtenboek	* blz. 42 som 1 en 3 C blz. 42 som 1 en 2 * blz. 26 som 1 1 ^{ste} som som 2 derde rij		
30		Opdrachtenboek	* blz. 43 som 1, 2 en 3 C blz. 43 som 1 en 2 * blz. 43 som 1 a en b som 2 eerste som		
		Werkboekje	* Blz. 17 C Blz. 17 * Blz. 17 1 ^{ste} 5 sommen * Blz. 18 som 1 en 2 C Blz. 18 som 1 en 2 * Blz. 18 som 2		
		Taal			
45		Keuze- activiteiten	Omcirkel 1 keuze: a b c d e		
20		Lesboek	* blz. 65 oef. 1, 2, 3 en het sterretje C blz. 65 oef. 1, 2, 3 * blz. 64 oef. a, b c		
20		Kopieerblad	* kopieerblad 236 C kopieerblad 236 * <i>kopieerblad 235</i>		
		Spelling			
10		Werkboek	Blz. 20 en 21		
20		Keuzetaak	Kopieerbladen 21 en 22		
		schrijven			
		Engels			
30		Workbook	Page		
		Aardrijkskunde			
20		Werkboek	Blz		
		Geschiedenis			
20		Werkboek	Blz.		

		Natuuronderwijs		
20		Werkblad	Werkblad	
		Verkeer		
20		Werkboek	Les	
20		Keuzewerk		
20			Kies een opdracht	
		Expressie / Techniek		
			Buizenbeestjes	Je maakt 2 beestjes
		extra		
			Kies een werkje uit de extra werkkast	Kijk ook eens in de mappen